

השב תשיבנו. הנה, הגענו לחודש השמחה. אין שמחה כהתרת הספקות. גם מי שהיה לו ספק כמה אנשים מנותקים מתורה ומצוות רחוקים ממידות טובות, בא הקב"ה בשמחת תורה ה' תשפ"ד והסיר את המסיכה מעל אלו שטענו ששייך להיות מצטיין בענייני בין אדם לחבירו כאשר רקובים לגמרי בענייני בין אדם למקום. רק יהודי ששומר תורה ומצוות יודע שתורת חיים, זה כל המכלול. רק מי שיש לו יראת אלוקים מבין שיש להחזיר אבידה לבעליו. לעזור לשקם חיי גנב. לעזור לשונאך כאשר נתקע בדרך. אין התיר בשום צורה להזיק ליהודי או לרכושו. אדם מועד לעולם. גם המזיק מתוך אונס או ישן חייב לשלם. לרחם על החלשים שיש לנו בתוך החברה, האלמנות והיתומים, גירי הצדק והעניים. חובה ללמוד וללמד את כל מצוות הפרשה, שהם גם בין אדם לחבירו (ממכר עבד, ענייני הנזקים הרבים, עזרה לזולת, הלואאות ללא ריבית ועוד) וגם בין אדם למקום כמצוות שמיטה ושבת, שלוש רגלים ואיסור עבודת אלילים ומיני כישוף. הכל כלול. אי אפשר בשום פנים ואופן להגיד ששייך להיות יהודי טוב רק בקיום מצוות בין אדם לחבירו בלי מצוות בין אדם למקום (ראינו מצויין איך השפלים הללו הפריעו ליהודים טובים להתפלל ביום הכיפורים. מי שטוען שמצטיין בבין אדם לחבירו לעולם לא יפריע לזולתו לשמור על אורחות חיו). אנחנו כולנו רואים שהימים את ישועת השי"ת. הפרשה נותנת לנו את המפתח לקבלת כל הברכות. ועבודתם את ה' אלוקיכם, כאשר דווקא בחודש אדר, שהא' בא לדור בתוכינו, לעבוד את השי"ת מתוך שמחה, נזכה ל"וברך את לחמך", את מימך ויסיר מאיתנו את כל המחלות. אבל ישנה גם רמז לאחרית הימים בהבטחה של ושתתי את גבולך מים סוף ועד ים פלישתים וממדבר עד הנהר. או אז מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו נבוא למכון כסאו המחודש בהר מרום הרים להשתחוות לפניו ולהודות על כל הטובה אשר גמלנו.

אם כסף תלוה את עמי, כאשר כל מה שנרצה זה ללוות כל יהודי, להחזיק בידו, לחמם את לבו, את העני עמך, זה שייך רק כאשר זה נובע מענווה. אי אפשר לקרב יהודי לאבינו שבשמים ע"י גאוה. ממילא, יש לנהוג בענווה יתירה, להחשיב כל יהודי ולכסוף לקרבו תחת כנפי השכינה.

כי תפגע שור אויבך או חמורו תועה, כאשר אנחנו פוגשים יהודי, נעבאך, שקוע בענייני עולם הזה, גם אם הם "החרדיים", הבוק ודבוק בזמר או להקה, שקוע בלדייק בכל תנועה ותנועה, שקוע בצ'ולנט'יה או שאר ענייני זלילה או בנייעס, המסירים אותו מדרכי השי"ת, השב תשיבנו לו, יש לנו חיוב להאיר עיניו ולעורר ליבו לעבודת הבורא יתב"ש. להבינו את מאור התורה שיחזור לטוב ולמוטב. כל זה ששיך שעדיין רק תועה בדרך. אבל, כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו, כאשר תשים לב, שזה

כבר יותר מטעו והפכו את הישימון לדרך, הוא כבר רובין תחת משא סחי ומאום, על כל הכלול בכך. וחדלת מעזוב לו, כדי לקרבו, לא שייך לומר לו, סטית מדרכי השי"ת. קודם יש להשתתף בצער משאו. רק כאשר ירגיש שהנך נושא בעולו. רק אז, יתכן לפרוק חלק ממשא עולם התאוות אשר שקע. ה"עזוב תעזוב", חייבים להחזיק בידו ולהראות שגם אני נגוע במחלותיו, וביחד נתרפא. ביחד נעזוב שטות אחר שטות, הבל אחר הבל, עד אשר נהיה עמו – ממש, עם השכינה הקדושה חוסים בצלו, הוגים בתורתו ועובדים אותו באהבה ויראה ובלבב שלם.

הנה אנכי שולח מלאך לפניך: כאן נתבשרו פעתידין לחטוא ושכינה אומרת כי לא לעלה בקרבך. כי שמי בקרבנו, מחובר לראש המקרא, השמר מפניו כי שמי משותף בקרבנו. ורבותינו דרשו זה מטטרוון ששמו כשם רבו, מטטרוון בגימטריא שדי. לשון רש"י. ובאלה שמות רבה ראייתי גם כן יש מי שדורש כך שזה על דבר העגל. ויש לשאול שהרי הגזרה היא לא נתקיימה, שהקב"ה אמר לו ושלחתי לפניך מלאך כי לא לעלה בקרבך, ומשה בקש עליה רחמים ואמר אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה, ובמה יודע אפוא כי מלאחתי חן בעיניך אני ועמד הלך בלכתך עמנו, ונתרלה לו הקב"ה ואמר לו גם את הדבר הזה אשר דברת לעשה. וכך אמרו לאפילו צפרונקא לא קבליניה, דכתיב אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה: והתשובה לפי הדעת הזאת, כי הגזרה היא לא נתקיימה עם משה צימיו, הוא מה שאמר ונפלינו אני ועמד, ואמר כי מלאחתי חן בעיני ואדעך בשם, ועוד אמר וראה כל העם אשר אתה בקרבנו, אבל לאחר מיתתו של משה רבינו שלח להם מלאך, וזה שאמר הכתוב ויהי בהיות יהושע ציריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו ויאמר לו הלנו אתה אם לכרנו, ויאמר לא כי אני שר לבא ה' עתה באתי. ושם תראה ששאלו יהושע מה אדוני מדבר אל עצדו, ולא כוה דבר שנגלה אליו בעבורו, אלא שאמר לו של נעלך מעל רגליך, ולא צירך למה בא. אבל היתה המראה להודיע אותו כי מעתה יהיה מלאך שלוח לפניכם לכבא צבאם במלחמה. וזהו שאמר עתה באתי. הרמב"ן בא להודיענו שאין אפילו דבר אחד בתורה שהוא ריק ולא ישוב ולו דיבור אחד ריקם, הקב"ה יקיים את הכל. לבן, כאשר נאמר שהקב"ה ישלח מלאך, הרי חייב להיות שישלח. אכן, לא ראינו משך כל ארבעים שנה במדבר ששלח מלאך. נהפוך הוא. משה רבינו הרי טען אם אין פניך הולכים אל תעלינו מזה. אזי הקב"ה השיב פני ילכו והניחותי לך. לבן, הרמב"ן ממשיך לחקור מתי ואיך היגיע המלאך. מה יותר נאה ויאה כאשר המלאך מופיע אצל תלמידו המובהק של משה רבינו ממהימנא. המלאך הוא זה שילך לפני המחנה מעתה. גם יותר מובן מה ארע בעי במלחמה הראשונה. היות שהיה ביניהם עבן שחטא, ממילא המלאך לא סייע. וכך אמרו בתנחומא אני הוא שבאתי צימי משה רבך ודחה אותי ולא רלה שאלך עמו. ומפורש אמרו בטל שלח ימסרו להם שר כל ימי משה, וכיון שמת משה חזר אותו השר למקומו, שכן יהושע רואה אותו, שנאמר ויהי בהיות יהושע ציריחו ויאמר לא כי אני שר לבא ה' עתה באתי, לכך נאמר הנה אנכי שולח מלאך: בעת מובן מדוע בא מיד לפני מלחמת יריחו, מאחר שבטלו תורה. ממילא בא להתרות שלא יוכל לעזור מאחר שאין הולכים בכח התורה. ועל דרך האמת, המלאך הזה שהוצטחו בו ככאן הוא המלאך הגואל אשר השם הגדול בקרבנו, כי ביה ה' נור עולמים, והוא שאמר אנכי האל בית אל, כי דרך המלך לשכון בציתו, ויקראנו הכתוב מלאך בעבור היות כל הנהגת העולם הזה במדה היא. ורבותינו אמרו כי הוא מטטרוון, והוא שם למורה הדרך. וכבר פרשתי זה בסדר בא אל פרעה. וזה טעם לשמך דרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי, הוא בית המקדש, כדכתיב מקדש ה' כוננו ידך, והטעם אשר הכינותי לי, להיות בית קדשי

ותפארתו כי קם הכסא שלם. כאן בא הרמב"ן ללמדנו ידיעה חשובה באמונת השי"ת. הקב"ה שתל בכל יהודי ויהודי חלק ממנו יתברך, נשמת א' חיים. נשמה זו אמורה לעורר כל יהודי לעבודת הבורא. כדי שאכן יגיע בסופו למקום מטרתו, בית המקדש של מעלה. כדי להגיע לזה יש להשתעבד לבורא. לדעת שכל זמן יש עין רואה ואוזן שומעת. ללא מעצור. אין רגע של היום שבו נוכל לומר, די, פסק זמן. ממילא, חייבים לחיות על פי שויתני ה' לנגדי תמיד, הוא כלל גדול בתורה ובחיי אדם הישראלי. ידוע מהרבי הזקן מוורקא ז"ע אשר למד מגוי זקן, זה לא שאי אפשר לי לעשות, זה לא שאני לא יכול, זה בעצם שאני לא רוצה. הכל תלוי ברצון. כאשר יש רצון ישנה אפשרות לעשות. הכל. הרצון חייב להיות מזה שאנחנו יודעים שהקב"ה שוכן בתוכינו. מכאן נוכל לנסוק בעבודת השי"ת. ועוד אזכיר כוונתם בשמו כסם רבו, והנה קולו הוא קול אלהים חיים, והמלכה לשמוע בקולו מפי הנביאים, או הטעם שלא יקלצו בנטיעות ויעזבו תורה שבעל פה, כענין שדרשו ואת אמרת קדוש ישראל נאלו זו תורה שבעל פה. והנה פירשו ושמוע בקולו לדברי, וכן אמר כי אם שמוע תשמע בקולו ועשית כל אשר לדבר. ממילא נשאר לנו לשמוע בקול עבדיו, חכמי הדור אשר שכינה מדברת מתוך גרונם ומנהיגים את עדת ישראל לדעת שהם צאן שיש להם רועה. ממילא מי שסר מלשמוע אל החכמים, סר מדרך ה'. זה מה שנאמר בגמרא "חרב אל הבדים ונואלו", מי שיושב לבד וקובע לעצמו ללא מורה דרך ורבי. ואונקלוס רמז זה, שתרגם ארי בשמי מימריה, כי זו ידבר: ואמר ואיבתי את אויביך, שגם במדת הרחמים אהיה להם אויב, ואתי את נורריך על ידו במדת הדין. ולכן פירש כי ילך מלחכי לפניך והביאך אל האמורי וגו' והכנעני והכחלתיו, בהביאו אותך אליהם, להודיע כי הוא המכחיד אותם. והזכירם בלשון יחיד, כי כלם כאיש אחד יכחידם. והנה כאשר המלאך הזה שוכן בקרב ישראל לא יאמר הקב"ה לא לעלה בקרבך, כי שמו בקרב, והוא בקרב ישראל, אבל כשחטאו בעגל ראה לסלק שכינתו מתוכם ושיהיה מלאך משלוחיו הולך לפניו, ובקש משה רחמים וחזר ושיכן שכינתו בתוכם, וסם אפרס הפסוקים בע"ה: וגם סם במדרש רבה רמזו לזה, אמרו הנה אנכי שולח מלאך, אמר לו הקב"ה מי ששמר את האבות ישמור את הבנים, וכן אתה מולא באברהם כשצריך את ילחך אמר הוא ישלח מלאכו לפניך, ביעקב המלאך הגואל אותי, אמר להם הוא גאלני מיד עשו, הוא הילכני מיד לבן, הוא זנני ופרנסני בשני רעבון. אמר הקב"ה למשה אף עכשו מי ששימר את האבות ישמור את הבנים, שנאמר הנה אנכי שולח מלאך לפניך. מכאן נבין כמה נאה ויאה מזה שאנחנו אומרים בקריאת שמע על המטה "המלאך הגואל". כי החלק ששב לשמים לרשום לפני הבורא הרי הוא שייך לבורא. הוא הוא המלאך הגואל. הוא זה ששומר עלינו. לבן, יש ליחד שמו, לקבל עול תורה ומצוות ולדעת שהמלאך ששמר על האבות עדיין שומר על הבנים. ועוד אמרו סם בפירוש אמר להם הקב"ה לישראל הזהרו בשליח שאינו חוזר בשליחותו, מדה הדין הוא אל תמר בו וכו'. ומכל מקום לדברי הכל המדרש שהזכרתי אמר הוא שכל ימי משה לא היה מלאך שר כבא הולך עמהם, כי משה היה ממלא מקומו, כענין שנאמר והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, ובימי יהושע הולך לו שיבא אליו מלאך שר כבא ה' ללחום מלחמותם, והוא גבריאל הנלחם להם, וזהו שראה אותו וחרבו שלופה בידו, כי בא לעשות נקמה בגוים תוכחות בללומים: לבן, דווקא נשלח המלאך גבריאל, כדי שיגבור לישראל. ממש בידי האמונה של משה רבינו. שגם נקרא מלאך.

שלש פעמים בשנה יראה. להודות על החרות, ועל האביב ועל הקציר ועל האסוף, כי ממנו הכל. אל פני האדן. יאמר "אדן" על מנהיג עניינים הנפסדים. אמר אם כן שהוא אדון פני העם הנראים בפרט, ובהראותם לפניו הם

כעבד המקביל פני רבו, והוא גם כן אדון הקרקע, כאמרו "כי לי הארץ, כי גרים ותושבים אתם עמדי", ושלזה ראוי להודות לפניו על האביב הקליר והאסיף זיבול הארץ. ולפיכך, ראשית זכורי אדמתך. מבחר הזכורים, כמו "וראשית שמנים ימשחו", "נקבי ראשית הגוים", והם זכורי שבעת המינים כפי מה שבא בקבלה. לא תבשל גדי בחלב אמו. לא תעשה כמו אלה הפעולות להרבות הפרות, כמחשבת עובדי עבודה זרה, אלא "ראשית זכורי אדמתך תביא", כאמרו "וראשית כל זכורי כל וכל תרומת כל וגו' להניח זרחה אל ביתך". הספורנו נוקט דעה מעניינת מאד לגבי המהות שלש שלושת הרגלים. עצם הרגלים הם להודות על השפע הגשמי שנתן לנו הבורא כי הננו בני חורין – עוסקים בתורה. ממילא, כל אחד יודע מסיפורי הצדיקים של פעם, אשר התגלגלו והטלטלו בדרכים עד שמצאו בית מרוח. בתי המרוח למיניהם שמשו לצדיקים כמשל ונמשל לחנך את התלמידים בדרכי עבודת השי"ת. חוכרי בתי המרוח ידעו, שיש לשמור מכל משמר על כבוד של האדון – הפריץ. הם ידעו איך ללכת על קליפות של ביצים ולא לרסקם, מפני שידעו, אם יחסר המזג אזי הוד מעלת הפריץ, לא יחדש את חוזה החכירה. אזי לטוב רק יגדע מקור פרנסתם, למוטב יושלכו לבור עד אשר יודע שיש לקיים בהם מצוות פדיון שבויים. אדונינו, אבינו מלכינו, הזן ומכלכל מקרני ראמים עד ביצי כנים, בעל בית המרוח אשר נקרא, עולם ומלואו, מבקש שנודה לו על מזוננו יחד, שלוש פעמים בשנה. לכן, הוא שם דגש לבל נעשה פעולות בתוך השדה אשר יובילו למסקנת כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. לכן, שלוש שנים תתאפק מלאכול כלל ועיקר. בשנה הרביעית, הבא נטיעותיך להודות לו ולשמח את עמו, העניים האלמנות והיתומים. בשנה החמישית, כאשר הפירות הם כבר חולין, מהפרי הראשון, הבא ביכורים, תודיע להקב"ה שאינך כפוי טובה. הנך יודע להודות על גשמי הברכה כאשר ישנם. אזי הננו ממליכים אותו אפילו בדבר הגשמי של עבודת האדמה.

ג"ן מצוות נטועים בפרשה. גן נעול אחותי כלה. אבל בידינו לפתוח את הג"ן, להכנס פנימה, להתבשם ממצוותיה, ממצוות של הכרת הבורא לבל נרצע אזנינו לעבודת עבד, עבד ליצר הרע, אזי נצא מגלותינו המר חינוס אין כסף. ברגע שנדע, שבידינו המפתח לגן, לומר לחכמה "אחותי את", ממילה נגיע ליום "כלות משה" נשמח בתורה ככלה בחופתה. הבה נפסיק לשכנע את עצמינו שהגענו כבר ל"ויחזו את א". נפסיק לטפוח על השכם, מי ידמה לנו, על איזה קמצוץ של לימוד סוגיא. הבה נכיר במציאות, אנחנו הרבה יותר קרובים ל"ויאכלו וישתו". נוגסים פתם לפני המלך. דומני שאם נקבל על עצמינו לשמור את המצוות התלויות בממוץ, ללא ריבית ושוחד, אלא באופן של לפני משורת הדין, נתנער מסיבת לא חרבה ירושלים אלא מפני שהעמידו דבריהם על דין תורה. נלמד קצת יותר לוותר, להיות גמישים לאלו שחייבים לנו. נתבע מעצמינו יותר למי שאנחנו חייבים לו. אזי נוכל לקיים האמור בפרשה שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון. הבה נכין את אדר לא' דר שרוצה לדור עמנו, נקיים את כל המצוות בשמחה ובטוב לבב עד שבסוף חודש אדר ראשון נשמע שוב על התרומה של מחצית השקל לתחזוק בניין בית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו.